

El temps dels diaris polítics, òrgans oficiosos de partits

La línia ideològica de la premsa d'avantguerra corresponia a la dels líders dels grups amb els quals simpatitzava

— Josep Maria Lladó —

És tanmateix inqüestionable —i els meus companys supervivents d'aleshores, que dissortadament no en queden gaires, ho poden confirmar plenament— la relació freqüent i directa que durant molts anys hi va haver a casa nostra entre periodistes i polítics, ja a partir de 1881, en què va aparèixer, com a diari, *La Renaixença*, de clara tendència nacionalista, i sobretot des de 1899, amb l'aparició del portaveu regionalista *La Veu de Catalunya*.

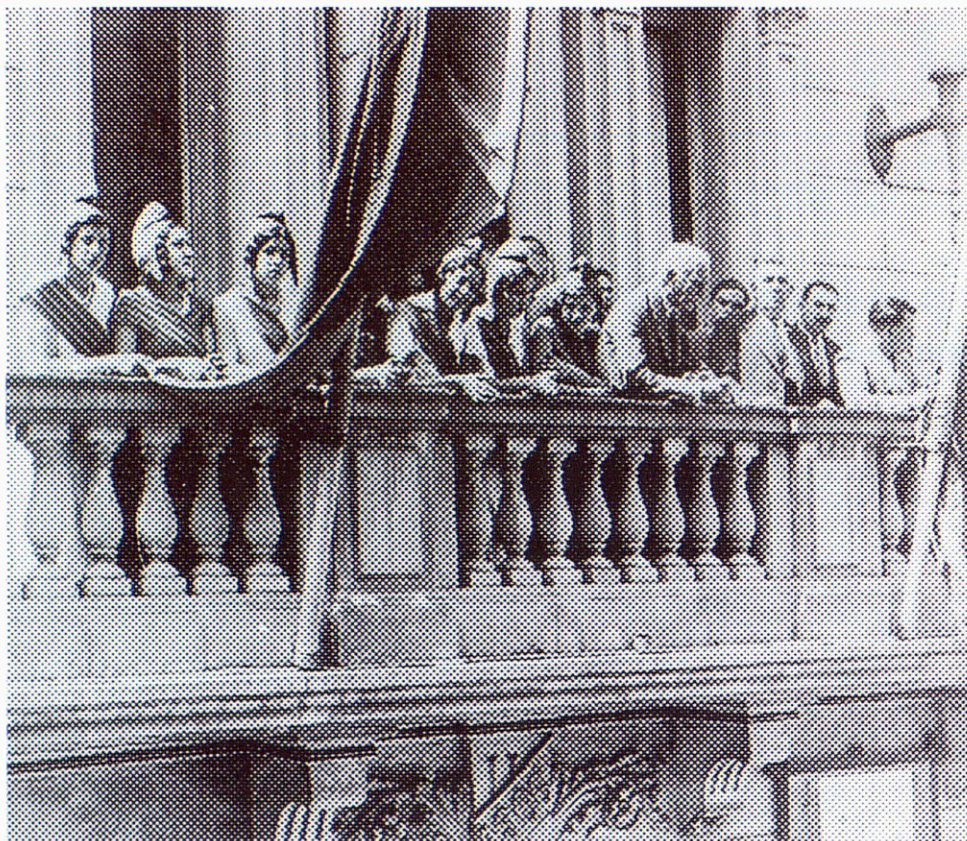
Quan el mes de setembre de 1930 vaig entrar a la redacció de *La Publicitat*, diari catalanista i republicà i un dels més ben escrits, ben fets, ben pensats i modèlics que hem tingut a casa nostra, vaig poder constatar aquell fet. El diari era, des de l'agost de 1922, l'òrgan d'Acció Catalana, partit liderat per homes de tant prestigi com Lluís Nicolau d'Olivera i Jaume Bofill i Mates. La primera etapa com a diari català —car no fou fins el 1922 en què *La Publicitat* va catalanitzar el periòdic del matí, *La Publicidad*— va tenir molt poca durada, almenys pel que fa a la llibertat, ja que el 13 de setembre de 1923, advingué la dictadura del general Primo de Rivera. Però cal dir també que, malgrat la censura, les penyores i les interdiccions, aquell règim va respectar l'existència de *La Publicitat* i també la de *La Veu de Catalunya*, els dos únics diaris catalans

que aleshores teníem (fins a 1936 n'hi hagué molts més, fins arribar a la xifra de nou). La llibertat va renéixer el gener de 1930, amb la caiguda de la dictadura, per bé que el govern del general Berenguer que la substituï tampoc no va donar gaires facilitats.

El 1930 feia un any que la redacció de *La*

— És inqüestionable la relació directa entre periodistes i polítics, el primer terç de segle —

Publicitat s'havia traslladat de la plaça de Catalunya, número 3, al costat del cinema Catalunya, a un pis situat a la Granvia, també al costat d'un cinema, el Coliseum. Als meus vint anys, l'arribada a la redacció de *La Publicitat* fou una mena de somni, tant perquè es tractava d'iniciar-me en el marc d'un ofici que ja des d'infant m'abellia, com perquè es tractava també d'un diari de gran prestigi respresentatiu del catalanisme i del republicanisme, ideals que jo també compartia. I una altra raó més important encara: en aquella redacció, a la qual hi vaig anar acompanyat del mestre-compositor Amadeu Vives, que és el que m'havia proposat com a periodista d'aquell diari, m'hi vaig trobar amb escriptors de la categoria de Josep Pla, Josep Maria de Sagarra, Carles Soldevila, Josep V. Foix, Josep Carner, Joaquim Ventalló, Carles Capdevila, que n'era el director, Manuel Brunet, que exercia de cap de redacció. Però també la presència, a darrera hora de la tarda i gairebé cada dia, de personalitats polítiques de tant considerable relleu com Lluís Nicolau d'Olwer, Jaume Bofill i Mates, Ramon d'Abadal i Vinyals, Josep Barbey, Josep Sunyol i Garrigàs, Lluís Massot, Pelai Vidal de Llobatera, i encara molts més. Era un contacte quotidià, directe, entre els que fèiem el diari i els que l'inspiraven.

Aleshores, a la sala de redacció de tots els diaris només hi havia una gran taula, entorn de la qual treballàvem, i sempre a mà, perquè quan el 1930 vaig entrar a *La Publicitat* no disposàvem de cap màquina d'escriure. Doncs bé: tot i que la feina era feta a base d'utilitzar la ploma, perquè el bolígraf encara no s'havia inventat, suspeníem les informacions que ens havien estat confiades, per tal de conversar amb els polítics.

L'abril de 1931 vaig deixar *La Publicitat* per anar-me'n a Madrid, a la secretaria del ministre d'Economia del govern provisional de la República, Lluís Nicolau d'Olwer, tasca que vaig compartir amb el meu estimat amic, i també redactor de *La Publi*, Domènec Pallerola, que sempre signava Domènec de Bellmunt i que ara fa un any, als seus noranta, va morir a Tolosa de Llenguadoc, on el 1939 es va exiliar.

Una altra experiència madrilenya

Aquell any 1931, compartint les tasques diàries al ministeri, i enyorat, sens dubte, de l'ambient de les redaccions, vaig freqüentar la de l'*Heraldo de Madrid*, diari liberal, republicà i d'una gran popularitat que apareixia a les set del vespre, sota la direcció del català de Granollers, escriptor i comediògraf Manuel Fontdevila. A aquella redacció del carrer Marquès de Cubas, hi acudien també molts polítics. D'aquest contacte amb els informadors se'n podien deduir, com a mínim, dos resultats positius perquè, si els polítics visitants ens donaven notícies, nosaltres, en compensació, amb ells fèiem el mateix. Una experiència molt interessant, perquè a partir de juliol de 1931 disposàvem d'unes Corts Constituents, i la majoria dels que freqüentaven la redacció de

— Cada dia, a darrera hora de la tarda, tot de personalitats polítiques passaven per *La Publicitat* —

l'Heraldo de Madrid eren diputats o bé ocupaven càrrecs importants. La majoria d'ells pertanyien al partit Radical Socialista, liderat per Alvaro de Albornoz i pel català Marcel·lí Domingo. L'altra cosa positiva era el fet que a través d'aquest contacte en manteníem d'altres a les tertúlies, autèntica font informativa. I això succeïa en totes les redaccions: des de la de l'ABC fins a *El Debate*, passant per tots els altres, com *El Liberal* —que era, per dir-ho així, l'edició del matí de *l'Heraldo*—, o bé *El Sol* —dirigit per aquell gran periodista i exemplar ciutadà que fou Fèlix Lorenzo, que signava Heliòfilo—, o *La Libertad*, que dirigia Antonio Hermsilla, o *El Socialista* o *Informaciones*, per no esmentar-ne més que uns quants.

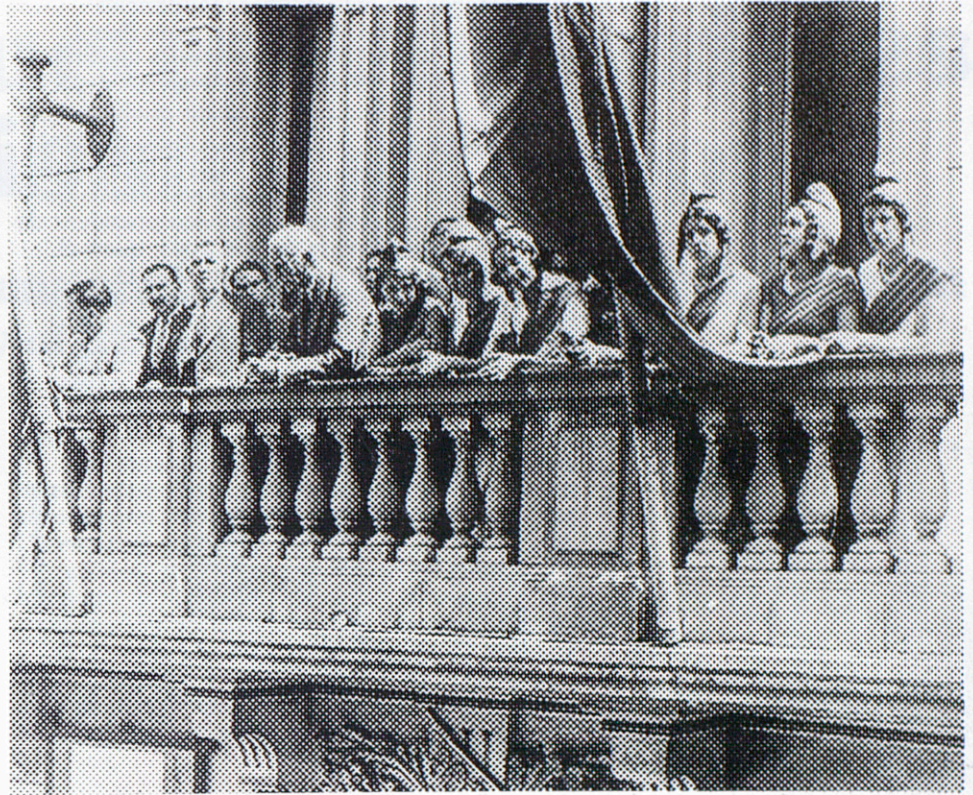
A la redacció de *L'Opinió*

Tot allò va ser per a mi, periodista incipient, una experiència extraordinària, que afortunadament vaig poder seguir després amb la mateixa intensitat a partir de juny de 1932, al diari barceloní del matí *L'Opinió*, òrgan oficials d'Esquerra Republicana de Catalunya, ja que des de 1931, el diguem-ne òrgan oficial era el també diari matinal *La Humanitat*, fundat per Lluís Companys.

L'Opinió havia aparegut com a setmanari el 1929, inspirat per un grup de polítics joves: Joan Lluhí i Vallescà, Antoni Xirau, Pere Comas, Joan Casanellas, Joan Lluís Pujol i Font, tots ells advocats. En aparèixer com a diari, el va dirigir el meu estimat amic i company Joaquim Ventalló, que als seus noranta-cinc anys, que va complir el gener, manté viva la memòria i l'esperit catalanista i republicà de sempre. D'aquell setmanari de combat en va sortir el 1930 el moviment denominat "Intel·ligència d'esquerres", que tractava d'aplegar, i tanmateix ho va aconseguir, les diverses forces polítiques d'esquerra, fins aleshores disperses, o clandestines a causa de la dictadura. La iniciativa d'aquell moviment polític fou de Lluís Companys, aleshores líder del partit República Català.

Si al principi la direcció de *L'Opinió* era ubicada a la barcelonina plaça de la Cucurulla —al costat mateix de la seu principal de la Lliga Regionalista, a la llibreria Ariel, que regentava Armand Otero i Vigo— després, ja convertit el setmanari en diari (1931) es va instal·lar a la plaça de la Universitat, i més tard a la Ronda de Sant Pere.

D'aquella primitiva redacció, en la qual cada tarda coincidíem periodistes i polítics, en va néixer la Conferència d'Esquerres reunida a Sants els dies 17, 18 i 19 de març de 1931, i que donà lloc a la creació de l'Esquerra Republicana de Catalunya. Els del grup de *L'Opinió*, autèntics artífexs de la nova i sòlida organització política, pensaren a donar-li un altre nom: Partit Republicà Socialista de Catalunya, però l'assemblea optà pel nom d'Esquerra Republicana en considerar, amb tota la raó, que

— També a la redacció de *L'Opinió* coincidien cada tarda periodistes i polítics —

© GANAMAT/OPERA

calia aplegar les més diverses tendències polítiques d'esquerra catalanes, amb una ideologia política i social semblant a la del partit Republicà Radical Socialista, de Marcel·lí Domingo, a tot Espanya. I cal dir quelcom que no tothom sap, ni tan sols els actuals dirigents de l'Esquerra: que el polític Marcel·lí Domingo, que gairebé sempre residia a Madrid però que havia nascut a Tortosa, fou el vice-president de l'Esquerra durant prop de dos anys, quan el president del partit era Francesc Macià. Al meu retorn de Madrid a Barcelona, Joaquim Ventalló m'invità a formar part de la redacció de *L'Opinió*, que com ja hem dit, ell dirigia. I aquesta fou, tant per a mi com per als altres companys periodistes, una nova i allçonadora experiència, perquè molt sovint rebíem, cap al tard, la visita dels polítics més destacats, la majoria dels quals formaven part de l'anomenat grup de *L'Opinió*. Aquests canvis d'impressions entre periodistes i polítics, a part de l'interès que implica sempre viure de prop la política, ens permetia als redactors de seguir, a través de les informacions que oferíem al lector cada dia, una línia ideològica que si, com és lògic, era marcada pel director del diari, a vegades corresponia a la dels líders d'aquell grup, que de tant en tant eren els que escrivien els articles-editorials.

Més contactes encara

Contactes periòdics a les redaccions entre informadors i polítics, però també a les tertúlies, aleshores molt freqüents, tant a Madrid com a Barcelona, i a les quals hi assistien, gairebé cada dia, a la tarda o al vespre, uns i altres. I així, per exemple, n'hi havia una d'important al restaurant Catalunya, xamfrà Bergara, on acudia sovint l'aleshores president de la Generalitat, Francesc Macià, l'alcalde, doctor Aguadé, o bé el governador de Barcelona, Joan Moles. I naturalment, molts periodistes. Una altra tertúlia a la Maison Dorée, situada també a la plaça de Catalunya. La presidia Lluís Companys, quan era president del Parlament català, persona molt vinculada amb la premsa, car va exercir de periodista durant molts anys. I no podem oblidar una altra tertúlia del Cafè de la Rambla, amb periodistes, escriptors, pintors i també polítics. És a dir, hi havia un contacte que ara no hi ha, sobretot des que s'ha iniciat l'època de les anomenades "rodes de premsa", moltes de les quals són innecessàries, mentre que la majoria de nosaltres, sense gravadores ni ordinadors ni res de tot això, aconseguíem informacions directes, que cadascú matisava a l'hora de publicar-les.

Però hi ha més encara pel que fa a aquests contactes: molt sovint els periodistes érem obsequiats amb un dinar, o un sopar, pel president de la Generalitat o el del Parlament o l'alcalde o el governador civil. Pocs dies després, érem els periodistes els que els obsequiàvem, també amb un àpat, i això, a més de poder

mantenir una relació cada vegada més estreta amb polítics i governants, feia que poguéssim tenir notícies sempre de primera mà.

Periodisme i política

Tot això era possible en un temps en què periodisme i política anaven aparellats, perquè cada partit tenia el seu diari propi —o els seus—, i per tant, els tenien els lectors. Hi havia, d'altra banda, una clara definició. Per exemple, el redactor d'un diari d'esquerra o bé de dreta havia de pertànyer, gairebé necessàriament, a aquell partit, o bé, sense militar-hi, ésser-ne simpatitzant, perquè és també cert que ningú no ens exigia l'afiliació. Resultava, doncs, inimaginable que el redactor d'un diari d'esquerres passés a la redacció d'un diari de dretes, al punt que si això es produïa, aquell periodista es podia veure, amb evident exageració, considerat com una mena de desertor. I n'esmentaré dos casos: quan Josep Navarro i Costabella, redactor de *La Veu de Catalunya*, es va passar a *La Humanitat*, els que dirigien aquell diari no se'n sabien avenir. Com tampoc no se'n van saber avenir en el cas de Manuel Brunet, que de director del setmanari republicà *Mirador* i de cap de redacció de *La Publicitat* es passava a *La Veu de Catalunya*.

A Última Hora i La Humanitat

Aquesta experiència de la identitat ideològica i del contacte entre periodistes i polítics, la vaig repetir per quarta vegada, a partir de setembre de 1936, quan després d'una estada de gairebé tres anys a la redacció de *La Vanguardia* —on de visites dels polítics no n'hi havia—, vaig entrar a la redacció del diari d'esquerres del vespre *Última Hora*, que dirigia Josep Maria Massip, tasca que, a partir de 1936, vaig compartir amb la del diari *La Humanitat*, també dirigida per Massip. Gairebé cada vespre acudien a la redacció molts dels polítics més destacats de l'esquerra republicana, en uns temps de relativa llibertat de premsa, car això succeïa després dels fets del 6 d'octubre de 1934, i el president de la Generalitat i sis dels seus Consellers havien estat condemnats a reclusió perpètua i eren, els uns al penal de Puerto de Santa Maria i els altres al de Cartagena. I aquests contactes eren també freqüents a partir del 19 de juliol de 1936, data de la rebel·lió militar. Des de final d'aquell any em correspongué dirigir *La Humanitat*, i això feia que molts polítics acudissin a la nostra redacció de la Ronda de la Universitat per a obtenir més informació de tot el que succeïa. Tertúlies, doncs, que no tan sols no interrompien la nostra feina de periodistes, sinó que ens permetien saber coses de primera mà. Recíprocament, els polítics també se'n beneficiaven. Eren uns altres temps... ●

— **A La Vanguardia, de visites de polítics, no n'hi havia, però sí a La Humanitat** —